52383

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Aşağıdaki sorularımın Tarım ve Orman Bakanı Sayın İbrahim Yumaklı tarafından yazılı olarak yanıtlanmasını arz ederim.

Saygılarımla. 30.10.2026

Haydar ALTINTAŞ
İzmir Milletvekili

Tarımsal üretimin başlangıç noktası ve gıda egemenliğinin temeli olan tohumculuk sektöründe, Türkiye özellikle stratejik sebze tohumları, hibrit mısır, ayçiçeği, pamuk, şeker pancarı ve patates üretiminde küresel tohum tekellerine ağır biçimde bağımlı durumdadır. Her yıl yurt dışından tohum ve anaç materyal ithalatı için yüz milyonlarca dolarlık döviz ödenmekte; döviz kurundaki yükselişler çiftçimizin tohum maliyetini doğrudan katlamaktadır.

Piyasada hâkim olan yabancı menşeli hibrit tohumların genetik yapısı gereği yeniden ekilememesi, çiftçiyi her ekim sezonunda çok uluslu şirketlerden fahiş fiyatlarla yeniden tohum satın almaya mahkûm etmektedir. Buna karşın, Tarımsal Araştırmalar ve Politikalar Genel Müdürlüğü (TAGEM) ve Tarım İşletmeleri Genel Müdürlüğü (TİGEM) bünyesindeki araştırma enstitülerimiz tarafından geliştirilen yerli ve milli tohum çeşitlerinin ticarileşme, yaygınlaşma ve çiftçiye ulaşma oranı son derece düşük kalmaktadır. Ayrıca yerel biyolojik çeşitliliğimizin ve ata tohumlarımızın korunması, tescili ve köylünün takas hakkını güvenceye alan mekanizmalar yetersizdir.

Bakanlığınızın 2025–2027 bitkisel üretim destekleme modelinde sertifikalı tohum kullanımına yönelik belirlediği katsayı ve destekleme tutarları, piyasadaki fahiş tohum etiketleri karşısında üreticiyi yerli tohum kullanmaya teşvik etmekten uzaktır.

Bu çerçevede;

1. 2025 ve 2026 yıllarında Türkiye'nin gerçekleştirdiği toplam tohum ithalatı ve ihracatı miktarları (ton ve ABD Doları bazında) nedir? Sebze, mısır, ayçiçeği, patates ve şeker pancarı tohumlarında yurt içi üretimin iç talebi karşılama oranı yüzde kaçtır?

2. TAGEM ve kamu araştırma enstitüleri tarafından tescil edilen yerli tohum çeşitlerinden kaçı fiilen çiftçilerimiz tarafından ekilmektedir? Yerli tohumların özel sektör tohum firmalarıyla rekabet edebilmesi için TİGEM üretim tesislerine aktarılan yatırım bütçesi ne kadardır?
3. Sertifikalı yerli tohum kullanım desteği birim fiyatlarının, piyasadaki fiili tohum satış fiyatları ve enflasyon dikkate alınarak üretici maliyetinin en az yüzde 50'sini karşılayacak seviyeye çıkarılması planlanmakta mıdır?
4. Çiftçilerin yüzyıllardır süregelen yerel ata tohumlarını üretme, saklama ve köylüler arasında takas etme hakkını sınırlayan 5553 sayılı Tohumculuk Kanunu'nda yerel gen kaynaklarımızın korunması lehine bir revizyon yapılacak mıdır?
5. Kuraklığa, tuzluluğa ve iklim krizine dayanıklı yerli stratejik tohum ıslahı çalışmalarında gelinen aşama nedir? Gıda arz güvenliğimizi doğrudan tehdit eden tohum tekelleşmesine karşı kamu denetimini sağlayacak bir "Milli Tohum Strateji Belgesi" yürürlüğe konulacak mıdır?